

UNITÁRIUS ÉRTESÍTŐ

ALAPITOTTA: JÓZSAN MIKLÓS

A magyarkuti unitárius presbiteri konferencia
résztevői.



Nagy Sándor kántor felvétele.

A presbiteri konferencia.

A budapesti unitárius egyházközség május hó 23-án tartotta idei presbiteri konferenciáját Magyararkúton. Örömmel láttuk, hogy a konferencián presbitereink szép számmal jelentek meg.

Megérkezés után délelőtt 10 órakor Istentisztelet volt; ez alkalommal Szent-Iványi Sándor lelkészünk szolgált. Beszédének alapigéjéül Péter közönséges I. levele 5. részének első 3 versét választotta: „A köztetek lévő presbitereket kérem én, a presbiteri társ és a Krisztus szenvedéseinek tanuja és a megjelenendő dicsőségnek részese: Legtessétek az Istennek köztetek levő nyáját, gondot viselvén arra nem kényszerítésből, hanem örömmel; sem nem rút nyereszkezésből, hanem jóindulattal. Sem nem úgy, hogy uralkodjatok a gyülekezeteken, hanem mint példányképei a nyájnak.”

Szent-Iványi gyönyörűen felépített beszédében arról szólt, hogy az első keresztények között az egyházi szolgálatban nem volt különbség. Ezért nevezi magát Péter apostol is „presbiteri társ”-nak. Ez az egyenlőség főképp a felelősség vállalásában nyilvánult meg az őskeresztény gyülekezetekben. Jelenleg is az a helyzet, hogy a pap és presbiter egyformán felelősek a rájuk bízott örökségért, csak más-más eszközökkel szolgálják a közös célt. A presbiterek legfőbb feladata a példaadás. Ez a példaadás azonban legyen **tevéleges**. A presbiternek aktív szerepet kell vállalni az egyházi élet minden területén. Az étellel szemben tanúsított magatartása ne szorítkozzék csupán a külső tekintély megővésére, s ne éljen passzív életet, hanem a nemes és szent célok érdekében tudja vállalni a harcot is. A presbiter példaadása legfőképpen a hitélet terén szükséges. Erős lelkű és hitvalló vezetőkre van szüksége az unitárius egyháznak. Végül rámutatott az Istentisztelet látogatásának fontosságára s arra intette a presbitereket, hogy ebben is ők járjanak elől jó példával.

Az Istentisztelet után kezdetét vette a konferencia. Az elnöki tisztet Józsa Miklós püspöki vikárius töltötte be. Közvetlen szavakkal szólt a megjelentekhez, válaszolva összejevetelünk célját.

Dr. Csiki Gábor mélyenszántó előadását azzal vezette be, hogy szerinte helyesebb lett volna, ha ezzel a kérdéssel ma nem papi ember, hanem valamelyik presbiter foglalkozik. Mert mindig könnyebb a mások kötelességéről beszélni, mint a magunkét teljesíteni. Rámutatott arra, hogy amíg a népes egyházaknak az ereje szervezettségükben van, addig az unitárius egyház igazi erőssége mindig a hívek hűségében, buzgóságában és áldozatkészségében volt és lesz ezután is. A hívek között most elsősorban a presbiterekre gondol. A presbiter görög szó, s presbiterium a vénnek tanácsát jelenti. Az első presbiterek főfeladata a tanítás volt. Ké-

sőbb azonban tanítással csak az erre különösen hivatottak foglalkoztak, s ezeket püspököknek nevezték. Rangkülönbség nem volt köztük. Az őskeresztények a presbiterekkel szemben négyféle követelményt támasztottak:

A presbiternek elsősorban erőshitűnek kell lennie. Ez természetes is, mert az egyháznak Isten által rendelt feladata a hitelesítés. Minden egyéb eszköz, ami rendelkezésére áll, azt a célt szolgálja, hogy az üdvözítő hit terjedjen és erősödjék az emberek szívében. Természetes, hogy erre a szent munkára csak olyan ember alkalmas, aki maga is érzi a hit üdvözítő erejét.

Másodszor legyen a presbiter **makulátlan ember**. A vallás értéke és igazsága mellett a presbiterek és papok erkölcsi élete tesz bizonyosságot.

Harmadszor legyen a presbiter **szolgálni tudó ember**. Lássá meg embertársában a testvért. Legyen szociális érzéke. Az őskeresztények azt várták, hogy a presbiterek a hívek őrizői legyenek.

Negyedszer legyen a presbiter **fegyelmezett ember**. Fegyelmezett beszédjében és a fórumon való magatartásában egyaránt. A presbiterek kötelessége a kormányzás. Ehhez elsősorban önfegyelmre van szükség.

Ki legyen hát presbiter? Az, akit Isten erre a valóban szép tisztségre elhívott, s ennek betöltésére az említett képességekkel megáldott.

Végül összetartásra és áldozatos munkára hívta fel a presbitereket.

A megjelent presbiterek közül elsőnek **vitéz Kozma Ferenc** szólt hozzá az előadáshoz. Hangsúlyozta a fegyelem szükségességét, s összehasonlítást tett az erdélyi és a csonkaországi unitárius élet között. Dr. **Kozma Jenő** behatóan ismertette a magyarországi unitárius egyház szervezkedési mozgalmát. **Ujvári László** a hívek templomlátogatásának szükségességéről beszélt. **Barabás István** lelkész a reverzális kérdését tárgyalta és a hitoktatás nehézségeire mutatott rá. **Rédiger Károly** egymás megismerésének és kölcsönös támogatásának szükségességét vázolta. Dr. **Gál Jenő** indítványozta, hogy a presbiterek használatára szerkesztessék egy olyan füzet, amely teológiai, egyházi és történelmi szempontból világítaná meg a presbiterek jogait és kötelességeit. Dr. **Szabó István** a család életéről s benne a gyermek vallásos neveléséről beszélt. **Nagy Sándor** kocsordi lelkész a presbiteri találkozók áldásos lelki hatását fejtegette.

A konferencia végeztével közebed volt. A háziasszonyi tisztet dr. **vitéz Nyiredy Géza** látta el, a tőle megszokott buzgalommal és kedvességgel.

Mindannyian éreztük, hogy az ilyen presbiteri konferenciákra nagy szükség van. Hitünk megerősödött, szellemünk nemesedett s lélekben és testben megújulva mondtunk búcsút a nekünk annyira kedves magyararkúti telepünknek.

Dr. Szabó István.

HŐSÖK, EMBEREK

Pap Mózes

A székelykeresztúri unitárius főgimnázium egykori tudós tanára, később hosszú időn keresztül igazgatója, a jól megérdemelt nyugalom csöndes évei után elvonult a földi szintéről, maga után hagyva egy mértékletes, hasznos élet áldott emlékét. Azt a nevet hordozta, amely diák-korunkban az öreg tanárok között a pontosságot és a tekintélyt képviselte. A maga módja szerint ő is pontos volt és tanítványai szeretetében óhajtott megalapozni a maga tekintélyét. Az ő vezetése alatt szépen fejlődött az őszékely kultúrközpont, amely az imperiumváltozással járó nehéz próbát is kiállotta.

Mint életrevaló székely ember, a dolog nyelét is megfogta s a réten együtt dolgozott a munkásokkal. Így láttam őt a harangszentelési ünnep során 1922-ben, amikor angol-amerikai testvéreink is közöttünk jártak.

A szövetkezeti eszme népszerűsítése érdekében is tevékeny részt vett s nem rajta múlt, ha a valóság messze elmaradt az ideál mögött.

Szép családi életet élt s híven ápolta az ősi hagyományokat, amelyeknek kultusza jellemében gyökerezett.

Kolozsvári diák korában az én szobámban lakott, ahol a két édesanya időnkint találkozott egymással s mind a ketten arra kérték a jó Istent, hogy gyermekeiket áldja meg a Teremtő az egyházas szellem és hazafias szolgálat kötelességében minden jóval. Dicsekvés nélkül legyen mondva: várakozásukban nem csalódtak.

Józan Miklós.

IFJÚSÁG

János Zsigmond cserkészei.

Zárszó a cserkészcsoport június 1-i ünnepélyén.

A szervezőtestület és cserkész fiaink nevében hálásan köszönöm megjelenésüket és azt, hogy az előadás fogyatékoságain túltekintve honorálták azt a készséget és jószándékú igyekezetet, amely a csapat minden szereplője részéről a mai esten megnyilvánult.

A mi csapatunknak van egy kizárólagos tulajdonsága. Ebben a szűkreszabott, de hitünk szerint megnövekedő hazában az egyetlen unitárius székely csapat. Azért is kérünk és találunk is szíves hajlékot évről-évre ebben a kedves székely otthonban, amelynek minden fala, minden szöglete Erdély lelkét sugározza felénk.

Mélyen tisztelt Közönség! A cserkészlet alig több, mint egy negyedszázados multra tekinthet vissza. Mi székelyek azonban úgy érezzük, e z e r-

e s z t e n d ő s cserkészek vagyunk. Cserkészek lettek őseink, bár nem is viseltek lilomos jelvényt a szívük felett, abban a pillanatban, amikor az isteni gondviselés odaállította őket a Kárpátok peremére, amikor az első fenyőfát odagyökerezett a Hargita ormaira. Az igazi cserkész erények mindig ott égtek, lobogtak a székely szívek mélyén: ha szívós, nehéz küzdelemmel kellett kicsikarniok a kenyeret a szikkadt székely föld sovány öléből, ha hulló vérükkel kellett őseik határait megvédelmezniök, vagy bajba jutott testvéreik felé kellett segítő, gyámolító kezüket kinyújtaniok.

Mi székelyek a kaláka népe vagyunk. A cserkészlet pedig egy világokat átfogó nagy kaláka, eszmei közösség. De ma, mélyen tisztelt közönség, amikor körülöttünk lángban sístereg a világ, úgy gondolom, a mi cserkészeinknek túl minden világokat átfogó közösségen, elsősorban és mindenekelőtt áldozatkész, izzó szívű magyaroknak kell lenniök.

Ma, amikor a mi cserkész fiaink dalait hallgattam, játékaikat szemléltem, úgy éreztem, messzi kitágult, kiszélesedett ez a kedves otthon, valameddig a Hargita aljáig. Éreztetek, óh, mert éreznetek kellett kedves cserkészfiaink, hogy a ti dalaitokba beleszóvódott egy titokzatos kórus, éreznetek kellett, hogy nemcsak a hangotokat, de a szíveteket is az ő hangjuk, az ő szívük erősítette fel. A láthatatlan székely cserkészek hangja, akik onnan jöttek el táborozásra a vérző erdélyi határon túlról, ők, akiknek csak a szívük mélyén ég a lilomos jelvény, de akiknek nem szabad magyar dallal köszönteni az Istent. Itt voltak mind közöttünk, az ifjak és a felhőbeborult homlokú vének, az élők és a holtak, azok is akik évezredek távlatából, a küzdelmes székely történelem homályba borult ösvényeiről tértek ma este közénk. Az ő vergődő, küszködő és reménykedő szívük izzott ma a ti szívetekben, némán elrebegett imájuk szárnyalt föl a ti dalaitokban. Éreztetek-e János Zsigmond cserkészei?

És a láthatatlan ujjak esküre lendültek, a néma ajkak fogadalomra nyíltak: Eltéphetetlenül, széjjelszakíthatatlanul egyek vagyunk veletek, ha poklok is izzanak a talpunk alatt! Ez a fogadalom parancs a ti számotokra, János Zsigmond cserkészei! „Mi tudjuk a kötelességünket!” Amikor ismételen hálás szívvel köszönöm a kedves közönség szíves jóindulatát, töletek, János Zsigmond cserkészei azt kérem: legyetek építők ebben a romboló világban. Amerre dobbanó lépések elvezet, ragyogjon föl a felhőkbe borult ég boltozata, és tűnő köddé foszoljon szét minden, ami önzés, szeretetlenség és visszavonás.

Legyetek erőshitűek és oroszlán bátorságúak, hogyha hív a szó, ajkatokon zengő szárnyalással zendüljön meg a pattogó induló szava: Fiúk, fel a fejjel, ez a harc igen, ez a harc a mienk!

vitéz Nyiredy Géza dr.

Gyallay Domokos színjátéka a Margitszigeten

A színes és hangulatos Margitsziget június utolsó napjain új színekkel és hangulatokkal lesz gazdagabb. 27-étől kezdve esténként a szabadtéri színpadon Gyallay Domokos „Külön nóta” című népies darabját fogják a Nemzeti Színház kiváló művészei színre hozni. Egy unitárius székely falu tarka életképei elevenednek majd meg a tündérliget színházlátogatói előtt.

Ezt az alkalom a mi családi ünnepünk lesz: Gyallay Domokos a mi anyaszentegyházunk fia, ősi unitárius család sarjadéka. Egyik ősapja, Gyallay Sámuel, Bethlen Gábor fejedelem idejében előbb derzsi, majd tarcsafalvi pap volt. Ez időtől kezdve hagyomány volt a családban, hogy valamelyik tagja unitárius pap legyen. Ezért a Gyallay és a Pap nevet felváltva használták. A Gyallay Pap család történelmi szerepét nem régen méltatta egyik jeles történetírónk.

Gyallay Domokost a magyarországi unitáriusok is jól ismerik. A Dávid Ferenc Egyetemen is többször tartott már előadást s ha Budapesten jár, örömmel keresi fel templomainkat. Azok pedig, akiknek nem volt alkalmuk vele személyes barátságot kötni, szépirodalmi műveiből alkothatnak maguknak az ő szellemi értékéről tiszteletreméltó képet. Regényei és novellás kötetei irodalmi események; több kiadást értek meg. A „Vaskenyéren” című az unitárius multat, Torockó szabadságmozgalmaikat jeleníti meg festői színekkel. „Nyár Solymoson” című regénye egy unitárius falu életét mutatja be költői szépséggel, izgalmas cselekvéssel.

Gyallay Domokost egyik méltatója „Erdély praeceptorá”-nak nevezte. És méltán, mert Gyallay nemcsak a szépirodalom terén kiváló. Az uralomváltás után az erdélyi magyar nép nemzeti irányú nevelése terén olyan munkásságot fejtett ki, melyet majd a történetírás lesz hivatva kellően méltatni. Az erdélyi magyar néplélek megtartására és tovább művelésére megalapította és ma is szerkeszti a „Magyar Nép” című néplapot, amely húsz ezer példányban visz lelki táplálékot és hasznos tanácsokat az erdélyi magyar falvak lakóinak. A működésükben megbénított magyar közművelődési intézmények és egyesületek feladatát az uralomváltás után ez a lap vette át és végzi nagy sikerrel.

Gyallay nem külső sikerre, nem a magyarországi olvasó közönség számára dolgozik, ami esetleg nagyobb anyagi előnyöket biztosíthatott volna. Ő az erdélyi magyar nép szolgálatára szenteli minden erejét. Vállalja ennek a népnek mostoha sorsát, szegénységét, minden baját és az erdélyi magyar falvak gondtól és bánattól elsötétült házaiba igyekszik hitet és vigasztalást vinni.

Nagy érdemeket jutalmazott tehát a Kisfaludy Társaság és a Petőfi Társaság akkor, amikor Gyallay Domokost tagjai közé iktatta. S most rajtunk a sor, hogy legalább darabjának megnézésével iránta való nagybecsülésünknek mi is kifejezést adjunk.

Gyallay darabjában annak a székely népnek a lelke szólal meg, melyből ő is származott s melynek szolgálatára munkás életét szenteli. Meséjéről az alábbi közleményt adták ki:

A „Külön nóta” drámai magja ősi, székely táncszokásokban gyökerezik.

A székely tánc tudvalevőleg hadi táncok maradványa. A vitézt, aki érdemeket szerzett rá, „külön nótával” tüntették ki. Egyedül járhatta el táncát a táncnézők előtt. Az ősi szokás fennmaradt: a Székelyföldön ma is külön nótát adnak annak, akit a falu színe előtt meg akarnak valamiért tisztelni. A külön nóta legfontosabb része azonban, a leányadás, nem megy mindig simán.

A darab hőse, Ferkó, fellázad a falu törvénye ellen, amikor az ő választottját adják páros táncra a városi gépészlegénynek. Féltékeny hirtelenségében szétveri a táncot. A falu szigorú megtorlással felel: Ferkót kitiltja a legénykoszorúból. A fiú szegényében elbújdosik, csalfának vélt kedvesével is szakít. Ferkó azonban a bújdosás során meggondolja magát, jobbik valójára ébred. Mint egy útépítő vállalat kiváló munkavezetője, a falu kőbányáját bérbe szerzi a vállalatnak. A falu boldogulását azonban odahaza az útmester gonosz ármánykodással zavarja. Ferkó hazatér s a világban szerzett felkészültségével megmenti a falut a romlástól. Érdemei elismeréseképpen most őt illetik a legszebb kitüntetéssel: a „külön nótával”.

Ebben a keretben Gyallay darabja a legszebb táncok eljárására, a népelet színes jeleneteinek bemutatására nyújt alkalmat.

A lapközlemények szerint a darab főszerepeit Somogyi Erzsébet és Jávor Pál fogják játszani, de a többi szerepeket is a Nemzeti Színház legkiválóbb művészei töltik be. Külön érdekessége lesz az előadásnak, hogy a táncok előadásában a budapesti székely ifjak is részt fognak venni.

A „Külön nóta” előadása tehát művészi tekintetben is nagy esemény lesz.

Dr. Csiki Gábor.

Kiss Mózes ny. elemi iskolai igazgató, a budapesti unitárius egyházközség tb. presbitere, a pest-szenterzsébeti unitárius szórvány alapító gondnoka fáradhatatlanul munkás életének 76. évében örökre elpihent. Temetésén Barabás István budapesti és Pethő István pestszentlőrinci lelkipásztorok hirdették a vigasztalás ígét, s egyházunk részvétét dr. vitéz Kozma György egyházköri felügyelő gondnok tolmácsolta.

Élete szeretetben gazdag volt. Unitárius öntudata, mint világító fáklya fényeskedett. Emlékezete örökre itt marad miközöttünk.

Orbán Balázs alapítványa.

Orbán Balázs 1876-ban a székelykeresztúri unitárius gimnáziumnak egy 500 frt-os alapítványt tett oly célból, hogy ez alapítványi összeg kamataiból — mely alapítványt végrendeletében 2000 frttal növelt — minden osztály legjobb, legérdemesebb tanulója, nemzet- és valláskülönbség nélkül, részesüljön jutalomban. — A jutalmazás kivitelére nézve már 1876-ban következőkép intézkedett:

„az önérték ébresztése céljából s főleg azért, hogy a tanulók már fiatal zsenge korukban hozzászokjanak az érdem méltánylásához s ennek nemesítő érzését elsajátítsák. Ez okon a jelölt ösztöndíjak mindenik osztályban a legfeddhetlenebb magaviseletű, a tanulmányokban a legtöbb szorgalmat és előmenetelt tanúsító ifjúnak adassanak a következő módozat szerint: Mindenik ösztöndíj jogosult osztályban az illető közvizsgát pár nappal megelőzőleg, az osztály tanulói titkos szavazat útján három tanulót jelölnek, e kijelöltekből aztán az illető osztályba betanító tanárok — az Igazgató részvétele mellett — szintén titkos szavazás útján választják ki a három legtöbb szavazatot kapott közül a legérdemesebbet, kinek a közvizsga (évzáró) alkalmával, az ösztöndíj buzdító szavak kíséretében kézbesítendő.”

Orbán Balázs e 2500 frt-os alapítványa 63 éves útjáról igen tanulságos összefoglalást készített ifjabb Péterffy Gyula tanár testvérünk. (E lelkiismeretes munka megtekinthető úgy a Koháry-u., mint a Misszióház irodájában levő tanár-, osztály- és névszerinti kimutatásban.)

1877-től 1920-ig negyvenhárom év alatt 3660 K ösztöndíjat osztottak szét 202 arra érdemes ifjú között. 1920. évben az akkor már 7000 K-ás alapítvány „Hadikölcson” útján megsemmisült. Mindössze 300 Leu térült meg. Az alapítvány 1934. évre: 3684 Leu-ra növekedett, mely összegnek 70%-a a konverziós törvény alapján veszett el. Az Intézet Igazgatósága és nemes, jó Barátai — eléggé nem dicsérhető szeretettel és buzgalommal, ha kis — mintegy eszmei jelképet képező — összegben is, de fenntartották. A kezdettől egyenként 10 frt-os, később 20 K-ás évi és osztályonkénti ösztöndíj — 1921-től 10, 20 L-es átmeneten — az elmúlt tanévben már osztályonként 300 L-es, a VIII. gimn. oszt.-ban 2400 L ösztöndíjjá növekedett, az áldozatkész Barátok segítségével. Az alap mai állapota 628 L, mint betét.

Kezdetől, 1877-től a mai napig, 63 év alatt összesen 355 jó tanuló élvezte az Orbán Balázs ösztöndíjat. Ezek közül magyar 331, román 15, száz 6, zsidó 3. Vallás szerint: unitárius 247, ref. 63, rk. 20, luth. 6, gör. kel. 12, gör. kath. 4, izr. 3. Az alapítványtevőnek a tanulóifjúság igazságszeretetébe vetett reménye nem volt ábránd, leginkább

bizonyítja az, hogy a tanári kar alig élt azon joggal, hogy a három legtöbb szavazatot nyert ifjú közül Ő jelölje ki az érdemest, — hanem az ösztöndíjat mindannyiszor az osztálytársaitól legtöbb szavazatot nyert tanuló kapta meg.

Felekezeti középiskolánál — merem mondani — páratlanul álló alapítvány öreg Európában! A testvériségnek és az érdem elismerésének oly magas elgondolása és gyakorlása, hogy mással nem tudom jellemezni: **igazi jézusi cselekedet!** Így tett pontot életére a „legnagyobb Székely”! Orbán Balázs az örök székely kimagasló eszményképe. Kimagasló és útmutató! Őt idézni, Róla emlékezni minden székelynek elengedhetetlen kötelessége! Még az emlékezés sem elég... Őt újra, meg újra kell élni! Áldott legyen Neve mindig, míg él magyar e földön!

Orbán Balázs alapítványát, hogy mikor pótolhatjuk és hogyan? ... erre most felelni nem lehet. De, hogy eszményi elgondolása örökéletű legyen, hogy az Orbán Balázs ösztöndíj fennmaradjon, minden székelynek, főleg a székelykeresztúri unitárius gimnáziumból kikerült Testvéreknek becsületbeli kötelességük! Alapot most nem tehetünk, de az ösztöndíj folytonosságához hozzájárulhatunk! A kapu tárva van, várjuk az érkezőket!

Péterffy Gyula.

KÖNYVEK

Virágos magyar otthonok.

Ezt a címet is használhattuk volna: „Gondolatok Sz. Weress Jolán Virágos Finn Otthonok című könyvének olvasásakor”, mert ez az igazság. Unitárius nőegyletünk ismert tagja, egyébként pedig nálunk is, Erdélyben is élesen meglátó és ízesen megírt beszámolóiról híres és kedvelt köztíró, finnországi utazásairól ilyen cím alatt számol be a magyar olvasó közönségnek. Weress Jolán tehát Finnországban járt és finnországi virágos otthonokról ír, a mi néhány sornyi könyvismertetésünknek pedig mi ezt a címet adtuk: **virágos magyar otthonok.** Nem sajtóhiba ez? Nem elírás? Nem, hanem e könyv lényegének, az író messzi utazásra készítő vágyódásnak, a sorok közül kicsendülő célzatosságnak az igazi kifejezője. Mert hiszen igaz ugyan, hogy az író bevallja könyvében azt a gyermekora óta emésztő vágyát, hogy Finnországot meglátogathassa s az is igaz, hogy e könyv nagy részében azokról a finn intézményekről számol be, amelyek a finn otthonokat virágossá teszik, mégpedig virágossá szó szerint és átvitt értelemben egyaránt, — de Finnország után azért vágyik, mert egy rokon nép életéből alkalmazhatóbb tanulságokat vél kibányászhatni, mint az idegen fajú népek más véralkathoz mért vívmányai-ból, a finn intézmények minden egyes részleténél pedig azt vizsgálja megható és meghatott szívso-

rongással, nem lehetne-e a mi otthonainkat is olyan virágosakká tenni ezek meghonosítása által, mint a finnekét.

Finnországról az utóbbi években elég szép számmal jelentek meg magyar nyelvű és magyar írók tollából származó könyvek, elég szép számmal, de korántsem kielégítő számmal, megközelítően sem olyan számmal, mint amilyen sok finn könyv jelenik meg rólunk, vagy mint ahogyan azt finn testvéreink megérdemelnék. Mégis, az elmúlt évtizedek közönye után elismerésre méltó ez a haladás. E finn tárgyú könyvek között azonban engem főképpen két mű ragadott meg úgy, hogy hatásuk, azt hiszem, maradandó lesz életemben, az egyik Kodolányi János „Suomi, a csend országa” című műve, s a másik Sz. Weress Jolán most ismertetett könyve. Ez a két könyv ugyanis, nem lekszikális adathalmaz, nem könyvekből szedett bölcsesség, nem is tudósok száraz, vagy műkedvelők felületes útleírása, hanem két finom megérzésű lélek vertaranszerű írásművészettel tolmácsolt élménye Finnországról. Csakhogy míg Kodolányi a férfi szemével látja és a férfi szavával mondja el tapasztalatait, addig Weress Jolán a nő megérzésével veszi észre és leheli előttünk érthetővé a finn élet megfoghatatlan lényegére, a virágos finn paradicsom láthatatlan alapköveire vonatkozó igazságokat. Tárgykörében is különbözik ez a két munka egymástól, mert Kodolányi az ország irodalmi, gazdasági, politikai kérdéseit, tehát a férfi világot mutatja be, Weress Jolán pedig tudatosan keresi a nők köreit, ismerteti a nőmozgalmakat s festi meg igaz képét a finn életnek a nők teremtetten virágos otthonok bemutatásával. Ez a két könyv együvé tartozik, amint elég pénzem lesz hozzá, egybe is fogom kötetni őket, hiszen nem csak irodalmilag társai egymásnak, de ki is egészíti egyik a másikat.

Még csak azt szeretném elmondani, hogy Weress Jolán könyvének van még egy értéke az elmondottakon kívül és ez a székely-magyar közelmúlt megbecsülése. Jószándékú, de igyekezetükben a célon túllövő íróinktól az utóbbi időben csak ostoresapások érték a magyar multat. Annyira akarták népünk felemelését, hogy közben lerángatták a sárba a városi és falusi középosztályt. Ha ezeket a könyveket olvassa az ember, lassan-lassan elhatalmasodik rajtunk ezeknek a beállításoknak a nyomán az a szorongó érzés, hogy nagy összeomlásunk okai nem a népek országútján elfoglalt sajátos helyzetünkből, nem a történelem sorsfordulataiból, nem ellenségeink rontó szándékaiból ered, hanem egyes-egyedül a magyar középosztálynak a népet kizsákmányoló, megnyúzós és elveszteni vágyó romlottsága az oka mindennek. Távolságra legyen tőlem, hogy a világháború előtti megfertőzött és sem vérben, sem lelkében nem magyar középosztályt próbáljam menteni, de igenis a néppel egyenlő áldozatokat hozó és azzal együtt szenvedő rétegnek tartom a kiegyezés előtti köznemességet, amelyet

pedig legtöbb írónk még a háború előttinél is nagyobb igyekezettel állít pellengérré. Még ma is, köreinkben is hallunk olcsó frázisokat a nadrágossá lett székely intelligencia gögjéről és hátfordításáról az otthon maradt testvérekkel szemben, pedig, ha valahol, úgy nálunk székelyek között sohasem volt lelki szakadás a tanult és a földművelő székely atyafiak között. Kirivó eseteket, persze, lehet felsorolni, de ezek ép azért tűnnek fel előttünk s ép ezért maradnak meg az emlékezetünkben, mert kirivóak, azaz szokatlanok. Ma, amikor számlálatlan külső és belső ellenség fenekedik reánk, megmondom nyíltan, nemzetrombolás, ha minden erőnk kifelé ajzása helyett, egymással akarják szembeállítani az egyes magyar néprétegeket.

Nos hát, Weress Jolán könyve ebből a szempontból is melengető, megnyugtató szempontokat tár elénk. Könyve amúgy is önvallomás, természetes tehát, hogy beszél azokról a tapasztalatairól is, amelyeket magyar földön látott, magyar nagyszonyokról, akik minden gondjában, bajában együtt éreznek földműves, zsellér, cseléd környezetükkel s tanácsokkal, útbaigazításokkal látják el őket, a népnevelés igazi, mesterkéletlen, mert szívből fakadó és közvetlen módján. Persze, azt be kell látnunk, hogy ma már szélesebb mederben kell folytatnunk a népnevelést s erre igen jó útbaigazításokat kapunk a finn példákban, de a székely mult mellett való eme bizonyágtevés megszívlelendő.

A könyv különben 116 oldal, gyönyörű képekkel teletűzdelt s terjedelme, tartalma és kiállítása szépségét meghazudtolóan olcsó. Igazán meg kell vennie és el kell olvasnia mindenkinek, aki székelymagyarnak és unitáriusnak tartja magát.

Szent-Iványi Sándor.

A budapesti német protestáns gyülekezet gr. Klebelsberg-u. templomában jún. 9-én iktatta be hivatalába Schiebe Georg Walter személyében az új lelkészt. Az ünnepélyes beiktatást D. Th. Heckel berlini evangélikus püspök, a német egyházi külügyi hivatal vezetője végezte. Az Istentiszteletet követően a gyülekezeti teremben a református egyház nevében dr. R a v a s z László püspök, az evangélikus egyház nevében K u t h y Dezső főtítkárs, egyházunk nevében pedig J ó z a n Miklós püspöki vikárius német nyelven üdvözölték dr. Heckel püspököt és a beiktatott új lelkészt.

Dr. H e c k e l püspök, a német protestáns vallásos megújulásnak egyik nagytudású vezetője, akinek értékes munkásságát alkalmilag részletesebben is ismertetni fogjuk.

A bukaresti unitárius egyházközség nyaraltatási akciót szervezett, melynek során az erdélyi unitárius falvakba küldi haza azokat a bukaresti unitárius gyermekeket, akik már ebben a környezetben születtek és járnak iskolába, s akiknek ez a nyaraltatás egyúttal magyar nyelvi tanulmányaik felfrissítését is jelenti.

HÍREK

RADIÓ KÖZVETÍTÉSI Istentiszteletünk jún 30-án d. e. 9 órakor Koháry-utcai templomunkból. Szolgál: dr. Csiki Gábor misziói lelkész.

Somlyay Kálmán gazdasági szaktanár, a debreceni unitárius gyülekezet jegyzője, 51 éves korában váratlanul elhunyt, rövid, de súlyos szenvedés után. Megboldogult testvérünket Józsa Miklós püspöki vikárius temette el a debreceni temetőben május 23-án. Az elhunytban az egyház, de különösen a debreceni gyülekezet egyik erős oszlopát veszítette el, aki mint jegyző, hű krónikása volt a gyülekezet életének, s buzgó templomlátogatásával másoknak is példát mutatott. Emlékét kegyelettel őrizzük!

Budapesti lelkészeink az alábbi időpontokban veszik igénybe nyári szabadságukat: Barabás István: jún. 15—júl. 31. Dr. Csiki Gábor júl. 15.—aug. 31. Ferencz József: júl. 1—15 és szept. 1—15. Józsa Miklós: aug. 1—szept. 15. Pethő István: júl. 1—aug. 15. Szent-Iványi Sándor: jún. 15—júl. 15.

Harrington Donald és Szánthó Vilma házasságát a jó Isten egy kis leánykával áldotta meg, ápr. 10-én, aki a keresztségben az *Ilo-na-Vilma* nevet kapta. Szeretettel küldjük üdvözlésünket Chicagoba, lapunk olvasói nevében, mindhármuknak.

János Zsigmond eserkézesapatunk jún. 1-én rendezte meg szokásos csapatünnepélyét. A bevezetőt ótordai Weress Ákos csapatparancsnok mondotta. Az ünnepély műsorán: Józsa Gyula és vitéz Nyiredy Szabolcs s. tisztek, Csucsy Ilona és a következő eserkészek szerepeltek: Bodor János, Linhart Antal, Benezédi László, Sólyom Oszkár, Belovary István, Spuller Tibor, Varga Dénes, m. Fodor Béla, Jakab István, Fogarasi Rezső és Nyiredy Géza. A bezárót vitéz Nyiredy Géza dr. szervezőtestületi alelnök mondotta s azt lapunk más helyén teljes terjedelmében közöljük.

János Zsigmond eserkézesapatunk jún. legutolsó napjaiban indul el háromhetes táborába, Berceke községbe, Tornalja mellé a Murány folyó közelébe.

Az iskolai évváró Istentiszteleten Szent-Iványi Sándor lelkész szolgált.

Az Országos Magyar Sajtókamara első évkönyve a napokban jelent meg Gáspár Jenő főtájtár gondos szerkesztésében. Az évkönyv feltünteti a sajtókamara összes tagjainak névsorát is, közöttük huszonöt unitárius atyánkfia nevét olvastuk.

Gyermeknyaraltatásunk június 17-én kezdődik. Az első csoport: a 10 éven aluli fiúk és lányok két hétig üdülnek. A második csoport: nagyobb fiúk július 1-én, a harmadik csoport: nagyobb lányok július 22-én indul. Az egyes csoportok mind hétfői napon d. e. 12 órakor találkoznak a Koháry-utcaiban, — a templomból indulnak — és ugyanoda térnek vissza.

VIDÉK

Első unitárius Istentisztelet Kassán. Legalább is a reformáció kora óta ez volt az első: 1940. május 26-án d. u. 5 órakor. Dr. Csiki Gábor lelkész, kormányfőtanácsos tartotta. Amikor Miskolcra jött, dr. Imreh Dénes közjegyző társaságában az ősi református templom elé érkezett, ott presbitériuma élén Gönczy Gábor ref. lelkész testvéri szeretettel köszöntötte és karonfogva vezette be a templomba, hogy az unitárius Istentisztelet megtartsa. Nagyon sokan votunk a templomban: kassai protestánsok, katonák, civilek, erdélyi származású kassai tisztviselők felekezeti különbség nélkül és mi unitáriusok. A prédikáció alatt előbb egy kissé röstelkedve vettem észre magamon, hogy férfi létemre könnyű tolt a szemembe. A gyülekezetben szétnézve azonban láttam, hogy nemesak engem érintett érzékenyen a rendkívüli eset. Keménytekintetű katonatisztek szemében is könnycseppek csillogtak. Urvaesorát 16-an vettünk. Bárcsak többször lehetne részünk ilyen esetekben!

Kassai unitárius.

Dunántúlon Bartók Géza körlelkész pünkösdi másodnapján Balatonfőkajárán, máj. 26-án Kaposváron és jún. 9-én Pécsen tartott Istentiszteletet, híveink szép érdeklődése mellett.

Gyulán jún. 2-án Darkó Béla lelkész prédikált és osztott urvaesorát 23 hívünknek. A hittanvizsgát is ez alkalommal tartották meg a szülők jelenlétében. A növendékek tanítását József Dezső polgári iskolai tanár, szórványgondnok végzi már esztendő óta példás buzgósággal. Vizsga után Darkó Béla lelkész intézett buzdító beszédet a tanulóhoz, s a tanulók részt vettek József Dezsőné nagyságos asszony szíves szeretettel megrendezett uzsonnáján.

A füzesgyarmati unitárius elemi iskola befejezte a jelen tanévet, megfelelő szép eredménnyel, mely özv. Kincses Lászlóné tanítónő fáradhatatlan munkásságának az eredménye. A karácsonyi előadás alkalmával összegyűjtött bevételt a Horthy Miklós Nemzeti Repülőalapnak, a márc.

15-i ünnepély jövedelmét a fiam testvéremnek, az Anyák napján begyűlt 9.22 P-t pedig az árvízkárosultak javára ajánlották fel, mindegyik útján nemzeti missziót teljesítettek. Az iskola növendékei felekezeti különbség nélkül buzgólkodtak a nemes célok eléréséért.

HIVATALOS RÉSZ

A MAGYARORSZÁGI UNITÁRIUS EGYHÁZ Igazgató Tanácsa, mint alkotmányozó testület, 1940. évi június hó végén, külön meghívóban később közlendő időpontban ülést tart, melyre az egyházi tanácsosok figyelmét már most, jó előre, felhívjuk. Budapest, 1940. június hó 10. Józsa Miklós, püspöki vikárius.

Az Unitárius Élet munkásai c. évkönyvből 770 példányt küldtünk szét, az 50 fillért beküldők száma nem érte el még a 200-at sem. Vannak, akik felülfizették a díjat, azoknak a beküldőknek hála köszönetünk. A hátralékosokat kérjük, szíveskedjenek a mellékelt csekkel, vagy esetleg az egyházközség csekkeivel beküldeni a kért 50 fillért. *Ujvári László, az Iratmisszió vezetője.*

Orbán Balázs arcképéről és kopjafájáról Péterffy Gyula igazgató úr adott át levelezőlapokat 20—20 fillér árban. Kapható: *Ujvári Lászlónál* Istentisztelet után.

ANYAKÖNYVÜNK

Anyakönyvünk: 1940. május havában a budapesti unitárius egyházközségben, kereszteltünk: Gagyai Sámuel cipészsegéd és Sostaries Julianna r. kath., Lajos-László fiát május 25-én, nagyajtai dr. Péterffy Gyula orvos, Kispeszt és Laubach Elvira r. kath. Zoltán-Zsombor fiát, máj. 26-án, Fésüs Ferenc építész ref. Kistokaj és Négyessy Irén Ilona-Ibolya leányát máj. 26-án, Derényi Gyula r. kath. tisztviselő Kispeszt és Márton Ilona tiszta unitárius házasságából született Gyula fiát máj. 27-én, — *eskettük:* Mándi Dezső áll. altiszt és Wallfort Erzsébet r. kath. érdi lakosokat máj. 1-én, Harangozó István villanyszerelő r. kath. és Bükkösi Erzsébetet máj. 13-án, Czink Antal r. kath. és Weber Margitot máj. 12-én, Kovács Károly r. kath. géplakatos és Rosz Irmát máj. 12-én és egy másvallású házaspárt, — *temettük:* Pálffy József áll. nyugdíjast Budafokon máj. 5-én, dr. Derzsy András OTI ügyészt máj. 7-én, özv. Veress Ferencné sz. Pálffy Ilonát Kispesztben máj. 11-én.

SZEMLE

A pünkösdi konferencia.

A Konferenciás Tábor szokásos nyári találkozóját az idén május 11–13. napjain tartottuk meg a pünkösdi ünnepek alkalmából. Ünnepe szombatján indulunk Magyarokútra és megérkezve a Szentábrahám pihenőre, zászlófelvonó áhítatot tartott Ferencz József központi missziói lelkész, utána elnöki megnyitót. A tábor ügyrendjét Ujvári László pénztáros ismertette, megalakulva a tábor, az ügyrendet elvben elfogadta s megválasztotta világi elnökké dr. Szabó Istvánt, egyházi elnökké Szent-Iványi Sándort, pénztárossá Ujvári Lászlót, jegyzővé Nadler Alicet, ellenőrré Imreh Dénest. Az ünnep első napján úrvacsorával egybekötött és másodnapján ünnepi istentiszteletet tartott Szent-Iványi Sándor teológiai magántanár, vallásoktató lelkész. „Mit ad nekem az unitárius anyaszentegyház” címen vasárnap délután előadást tartott dr. vitéz Nyiredy Gézáné és Gvidó Béla. „Mivel tartozunk az unitárius anyaszentegyháznak” címen pedig hétfőn Ujvári László. Az előadásokat vita követte s a megjelentek hármass csoportba osztva előbb maguk közt vitatkoztak a tárgy felett s a vezető összefoglalása alapján indult meg újra a közös vita.

A konferencia utolsó napján megválasztották az intézőbizottság tagjait 9 hölgy és 9 férfi személyében, és pedig: Belováry Istvánnét, Hegedüs Gyulánét, dr. vitéz Nyiredy Gézáné, Szent-Iványi Sándornét, Varga Istvánnét, Csefkó Évát, Kaposi Máriát, Mátka Erzsébetet, Schey Ilonát, ifj. Belovári Istvánt, Ferencz Józsefet, Gvidó Bélát, ifj. Hegedüs Gyulát, Kozma Ferenc főhadnagyot, Márkos Jenőt, Nagy Sándort, Rédigér Károlyt, Weress Ákost. A konferencián résztvettek hosszabb-rövidebb időre 61-en, az előadásokon és az étkezésein körülbelül 40–50-en vettek részt, s úrvacsorát vett a zsúfolásig megtelt teremben 28 férfi és 22 nő. Az előadásokon sok új gondolat vetődött fel, köztük az is, hogy tartsunk őszi konferenciát. Tervbe is vette az intézőbizottság, hogy szeptember 15-én megtartja az őszi konferenciát és ezen a konferencián hitvédelmi előadások tartására kéri fel egy nő és egy férfi hívünket és rá két hétre az előadások és az azt követő viták anyaga alapján tartanak előadást erre

felkérendő lelkészeink. Erre előre felhívjuk olvasóink figyelmét. Kötelességünk megemlíteni, hogy özv. Ráduly Jánosné ömeltósága egy fekete-arany terítőt ajándékozott a Szentábrahám pihenő istentiszteleti asztalára. Ezt a terítőt a keblitanácsi konferencián vettük használatba. Hálás köszönet érte.

Ujvári László.

Istentiszteleti sorrend 1940. július hónapban.

H O L	Melyik napon	Mely órában	Szolgálatot végzi
A) Templomokban:			
V., Koháry-utca 4. . . .	7, 14	d.e. 9.	Józan Miklós
" " "	21, 28	" "	Józan Miklós
IX, Högges Endre-n. 3. (Misszióház) (Rákos-utca)	7, 14	d.e. 10	dr. Csiki Gábor
" " "	21	" "	Ferencz József
" " "	28	" "	Bartók Géza
B) Körzetekben:			
X., Máv.-telep. Prot. Imaház	7	d.u. 4.	dr. Csiki Gábor
" " "	21	" "	Ferencz József
C) Pestkörnyéken:			
Magyarkút	7, 14	d.u. 4	Ferencz József
Unitárius nyaralótelep	28	" "	Szent-Iványi S.
Pestszentlőrinc	7, 14	d.e. 11	Bartók Géza
Unitárius templom . .	21	" "	Szent-Iványi S.
" " "	28	d.e. 11	Ferencz József
D) Vidéken:			
Dunapataj	7, 14	d.e. 10, du. 3	Kereki Gábor
Unitárius templom . .	21, 28	" "	Kereki Gábor

Koháry-utcai templomunkban június hó 15-től csak délelőtt 9 órakor tartunk istentiszteletet.

UNITÁRIUS KÖNYVTÁR ÉS IRATMISSZIÓ

V., KOHÁRY-U. 4. I. E. 8.

nyitva kedden d. e. 10–1, esütörtökön délután 4–6 és vasárnap délelőtt 10–1/2 órák között.

Ima és énekeskönyvek, tankönyvek.

UNITÁRIUS ÉRTESÍTŐ

Felelős szerkesztő és kiadó: Ferencz József
Társszerkesztő: Szent-Iványi Sándor

Szerkesztőség és kiadóhivatal

Budapest, V., Koháry-utca 4. Telefon 117-529.

Megjelenik minden hó 15-én.

Előfizetési díj egy évre 4.— P.

A lap tulajdonosa a Budapesti Unitárius Egyházközség

A lap elfogadása előfizetésre kötelez.

Utánaküldés kizárva!

Uj cím: